

Posebej bodo volili veleposestniki, meščani, kmetje in kozaki. Vseh poslancev bo 412, od teh je mestnih 28. Sicer je delokrog gosudarstvenne dume jako obsežen, vendar nimajo njene obravnave take veljave, kakor drugod parlamentarni sklepi, ker je ves značaj dume bolj posvetovalnega nego zakonodajnega značaja, in car še vedno lahko daje postave proti volji dume. Iz tega bodo gotovo sledili še ustavni boji, dokler se ne doseže ravnotežje med carsko oblastjo in med ljudskim zastopstvom.

O Maksimu Gorkem.

Revolucionarnega duha, ki je zadnji čas zavel po celi Rusiji, pripisuje ruska vlada v veliki meri Maksimu Gorkemu in njegovim spisom, ki se sedaj čudovito razširjajo po Rusiji. — Delovanje Gorkega ni nič drugega kot krepak protest proti življenskim razmeram Rusije, njegove rodne zemlje. On je napel vse sile, da potrese to zemljo, da se začne sramovati socialnih ran in madežev, ki jih je on začel neusmiljeno odkrivati. On slika, da s svojim slikanjem ustraši. To je Gogolj, samo manj jasen, manj miren: to je besni Gogolj. Gorkij ni samo revolucionarec, on je nihilist. Pred radikalnim nihilizmom Gorkega ne najde milosti nobeno načelo: liberalni doktrinarci vedó marsikaj o tem. Oni so najprej pritrjevali strupenim izlivom tega izgubljenega sinu, a on zdaj podira brezobzirno vse idole in stare bogove. Njemu niti najliberalnejši časnikar ni človek, ampak — „tur“ na telesu človeštva. Po njegovem mnenju so vsi teoretiki enako malo vredni; univerzalno sredstvo novih empirikov mu ne daje več zaupanja do stare, zakonite medicine. On se ne dá več vklepati „v verige svobodne misli“. O tisku in o njegovih dobrotah govori Gorkij z divjim posmehom. „Zmešala se je kri v ruskih ljudeh, zmešala se je in se pokvarila, a iz slabe krvi so se rodili vsi ti književniki — časnikarji — ljuti farizeji . . .“ Ježov, pokrajinski časnikar, razlaga Gordjejevemu svojo obrt: Skupaj s Fomom se je vlačil do pozne noči po klubih, gostilnah in restavracijah, povsod išoč materiala za svoje pisateljevanje, katero je imenoval „krtačo za snaženje družabne zavesti.“ Cenzorja je imenoval „stražnika zoper razširjanje resnice in pravice v življenju.“ Liste je klical „zapeljivce, ki se pečajo s tem, da seznanijo občinstvo s škodljivimi idejami“ in svoje delovanje v njih — „prodajanje duše v detaljnih“ in „navduševanje k uporabi zoper božje naredbe.“ — Tabula rasa, novosti za vsako ceno, dejanja moška in sijajna namesto ideološke kaše, s katero polnijo profesorji družabnega poplajševanja ruski želodec: to je, kar hoče Gorkij. Toda — kako si misli on revolucijo in česa pričakuje od nje? — Poslušajte starega trgovca Majakina, misleca, ki je naslikan v „Fomu Gordjejevem“ kot vzgled pouč-

nega in praktičnega duha. Po svojem familiarnem, malo sirovem načinu pripoveduje Majakin svoje misli o bodočnosti Rusije. Prinašamo cel izpisek, ker je poučen in zanimiv.

„Razburila se je Rusija in nič stalnega ni v njej! Vse se podira! Vse gre navzdol, vse gre na eno stran; nobene skladnosti ni v življenju . . . Vsi kričé, samo z različnimi glasovi. A kdo česa rabi — tega nihče ne razume. Megla je nad vsem — meglo vdihavajo vsi, in zato je ljudem celo kri gnila . . . in zato so povsod turi . . . Dana je ljudem večja svoboda, da premišlujejo, ni jim pa dovoljeno, da kaj delajo . . . od tega človek ne živi, ampak gnije in smrdi . . .“

„Kaj je torej treba storiti?“ (vpraša hči Majakina, s katero se stari Majakin pogovarja).

„Vse!“ je vneto zaklical starec. „Vse delaj! . . . Vsakdo naj to stori, kar more! A zato je treba dati ljudem prostosti . . . popolne prostosti! Ko je že tak čas, da vsakdo misli, da vse more, in da je ustvarjen, da popolnoma razpolaga s svojim življenjem — daj mu, tepcu, svobodo! Na, pes, živi! No — daj, živi! A-a! Tedaj bo sledila takale komedija: ko bo začutil, da so mu sneli vajeti, bo hotel biti višji od svojih ušes in s peresom bo poskušal leteti semintja . . . Mislil bo, da bo delal čudeže, a medtem bo začel izpuščati duha . . .“

Starec je obstal in nadaljeval z zbadljivim nasmehom in z nižjim glasom:

„A duha, onega pravega stvarniškega, ima samo trohico! Napihnil se bo za nekaj časa, začel bo delati na vse strani in — kmalu bo oslabil, revež! Mozeg je v njem gnil — he-he-he! Tedaj bodo — he-he-he! golobčka vjeli pravi, delavni ljudje, pravi ljudje, ki morejo biti pravi gospodarji življenja . . . ki ne bodo delali življenja s peresom ali s palico, ampak z roko in pametjo. Kaj, bodo rekli, gospôda je omagala? Kaj, bodo rekli, žolica ni prenesla prave vročine? Tako! . . .“ In dvignivši glas je starec končal svoj govor z zapovedujočim tonom:

„No, zdaj vi molčite in ne daste glasu od sebe! Kot črve z drevesa vas bomo stresli z zemlje! Mir, golobčki, ha-ha ha! Glej tako se bo dogodilo, Ljubica! He-he-he! — No, potem bodo tisti, ki zmagajo v tem boju, modro uredili življenje po svojem načinu . . . Stvar ne bo šla po sreči, ampak kar sama od sebe! Mi, žalibog, tega ne bomo doživeli!“ . . .

Tako pripoveduje Gorkij s starcem Majakinom. Če se ne motimo, je to prava jakobinska teorija. Oni, ki se naslanjajo z deli Gorkega, se ne morejo s tem ravno pohvaliti. Kajti Gorkij niti njih ne more trpeti: on je revolucionaren socialist in radikalen nihilist.

Konstantin Nikolajevič Batjuškov. Slovstveni ruski krogi se letos spominjajo petdesetletnice po smrti pesnika Mik. Batjuškova, sovrstnika Žukov-

skega in Puškina. Kar se tiče njegove pesniške nadarjenosti, ga stavi ruska slovstvena zgodovina poleg Žukovskega, kar se pa tiče njegove pesniške oblike, celo nad Žukovskega. Batjuškov je bil s svojimi lepimi verzi celó izgled in učitelj Puškina. Velik vpliv na Batjuškovovo omiko sta imela francoska pisateljca Voltaire in Parny, izmed laških Petrarca, Ariost in Tasso, izmed nemških Schiller. Njegovo mlado življenje (živel je od 1787—1855) je bilo burno in viharo. Več nego 30 zadnjih let svojega življenja je ubogi Batjuškov preživel v blaznosti, ki jo je podedoval po svoji materi. Njegova pesniška delavnost je trajala od l. 1805.—1820., in v ti dōbi je razmerno spisal prav malo. V prvi dōbi svoje pisateljske delavnosti je Batjuškov pisal pesmi polne epikureizma, v drugi dōbi pa se veseli živelj v njegovih pesnih umika elegičnemu. Vpliv Batjuškova na sodobne pisatelje ruske ni bil koristen, kar zadene vsebino in misli, pač pa kar zadene obliko, verze in jezik. Zgodovinski pomen Batjuškova v razvoju ruske književnosti obstoji v tem, da je izpopolnil ruske verze in književni jezik obogatil s krasnimi pesniškimi izrazi.

Daniel Lukič Mordovcev, znani pisatelj ruskih zgodovinskih povesti, je 23. junija v Kislovodsku umrl. Mordovcev se je porodil 6. decembra l. 1830. v Danilovki iz kozaške maloruske rodovine. Gimnazijo je dovršil v Saratovu in svoje študije je končal na peterburški univerzi kot kandidat zgodovinsko-filološkega oddelka. Prvo njegovo literarno delo je bila maloruska pesem „Kozaki in more“, katero je napisal kot dijak. Pozneje je pisal razne zgodovinske razprave in članke, ki jih je objavil v „Saratovskih gubern. Věd.“, ki jih je nekaj časa urejeval. V šest-

desetih letih je pisal razne zgodovinske študije o Malorusiji in Poljski, ki so izšle v raznih listih in zbornikih. L. 1867. je izdal roman „Novyje ljudi“. Prvi zgodovinski roman je objavil l. 1878. v „Nov. Vremenu“ pod naslovom „Idealisti in realisti“; v romanu se opisuje življenje Petra I. Od tistega časa je izšla cela vrsta njegovih zgodovinskih romanov in povesti v raznih časopisih. V svojih zgodovinskih romanih izraža Mordovcev isto misel kakor v svojih zgodovinskih monografijah. Mordovcev namreč kot glavno nalogo zgodovinarjev smatra to, da bi temeljito proučili doslej neznano življenje ruskega ljudstva, da bi pokazali, kar pomaga k spoznanju potreb ruskega ljudstva v njegovi preteklosti in sedanjosti. Zató je predmet njegovih neštevilnih romanov in povesti narodno življenje, gibanje in upor stiskanega ljudstva. Gradivo za roman je jemal Mordovcev iz starejše dōbe. Takó riše dōbo, ko je bila Rusija še podložna Tatarom („Mamajevo pobojišče“), opisuje prepad svobodne občine novgorodske („Gospodin Velikij Novgorod“), pripoveduje o tem, kakšne burje je povzročil patriarh Nikon s svojo popravo obrednih knjig („Velikij raskol“) itd. Ali najbolj priljubljen predmet je bilo Mordovcevu vendar XVIII. stoletje, „stoletje nenavadnih dogodkov „par excellence“, v katerem so prebrisani klativitezi delali čudeže“ („Avanturisti“, „Běglj korol“). Zelo rad je črpal gradivo tudi iz zgodovine maloruske; opisuje junaške čine kozakov v romanih „Sagajdučnij“, „Arhimandrit Getman“, „Car i getman“. Razen zgodovinskih romanov in povesti iz sodobnega življenja, je napisal Mordovcev tudi veliko potopisov („Na Ararat“, „Pot v Jeruzalem“, „Pot k piramidam“ itd.).

Fr. Št.

VELEHRAD NA MORAVI.